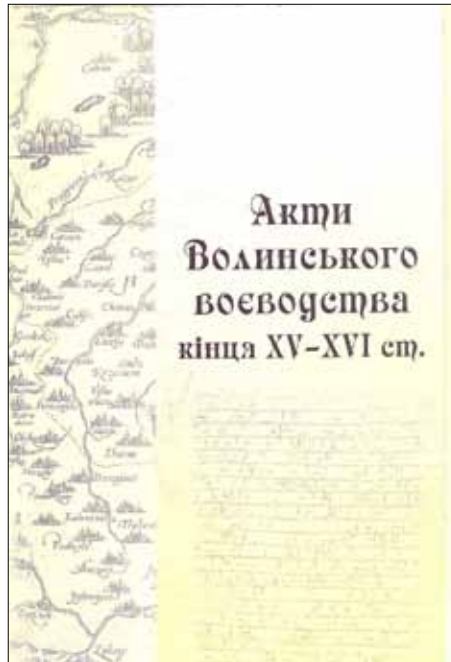

В. Г. БЕРКОВСЬКИЙ*

ДЖЕРЕЛОЗНАВЧЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРГАМЕНТНИХ ДОКУМЕНТІВ

Акти Волинського воєводства кінця XV–XVI ст. (із зібрання Пергаментних документів Архіву головного актів давніх у Варшаві) / Підготовка до друку Андрія Блануци, Дмитра Ващука, Дмитра Вирського (латиномовні документи). – К.: Інститут історії України НАН України, 2014. – 154 с.

Складна та суперечлива історія України та її державності, входження українських земель до складу різних держав є першопричиною розпорошеності національної історико-культурної спадщини між архівосховищами багатьох сусідніх країн. Особливою строкатістю та багатством збережених українських архівних документів вирізняються архіви Польщі та Росії. Власне, з огляду на це надзвичайно важливим є не лише виявлення цих документів, але й уведення їх до ширшого наукового обігу, що, у свою чергу, дозволить відкрити нові сторінки в історії України. Саме з цією метою,

у рамках наукового проекту “Джерела до історії еліти Великого князівства Литовського та Речі Посполитої XVI ст. у польських архівосховищах”, фінансово підтриманого Інститутом інтердисциплінарних досліджень ІВІ “Artes Liberales” Варшавського університету, київськими дослідниками Андрієм Блануцою та Дмитром Ващуком, за допомоги Дмитра Вирського, було підготовлено нове археографічне видання – “Акти Волинського воєводства кінця XV–XVI ст.”.

Об’єктом джерелознавчого аналізу дослідників, з подальшою публікацією, став комплекс документів, збережених у фонді “Зібрання пергаментних документів” (Zbiór Dokumentów Pergaminowych) Голов-

---

* Берковський Владислав Георгійович – кандидат історичних наук, директор Центрального державного архіву зарубіжної україніки.

ного архіву давніх актів (Archiwum Główne Akt Dawnych), м. Варшава, Польща. Зокрема, це нормативно-правові акти (листи, заставні листи, жалувані та підтвердні грамоти, привілеї, дозволи та судові рішення) великих литовських князів Олександра Ягеллончика, Сигізмунда I Старого та Сигізмунда II Августа, за період 1492–1565 років. Усього опубліковано 29 документів, які територіально охоплюють кордони Волинської землі та воєводства. З цих документів 15 є повторною та доповненою публікацією джерел, що були свого часу видані в інших археографічних збірках, у першу чергу виданні Архіву князів Сангушко зі Славути. Утім, як це справедливо відзначають й самі упорядники, перевидання цих документів є цілком логічним з огляду на те, що до сих пір вони не були об'єктом спеціальних джерелознавчих досліджень, а рівень їх археографічної публікації не відповідав вимогам сьогодення.

Як вже вище зазначалося, опубліковані повнотекстові версії документів представляють етапи не лише розвитку шляхетського землеволодіння на волинських теренах, але й генези економіки краю ранньомодерної доби. В першу чергу це стосується питань обігу нерухомості в українських землях Великого князівства Литовського, впровадженню протекціоністських заходів влади щодо підтримки цивілізаційного освоєння регіону. Крім того, представлені документи дозволяють визначити характерні риси дії права українських земель у контексті положень Литовських Статутів.

Левову частку опрацьованих упорядниками джерел становлять документи одного з найпотужніших князівських родів Волині – Сангушків, що не є чимсь унікальним, оскільки представники цього роду протягом XVI ст. займали ключові уряди регіонального і загальнодержавного рівнів. Фактично введені до обігу джерела дозволяють простежити економічну діяльність князівського роду Сангушків та його взаємини з довколишнім шляхетським соціумом.

Аналізована збірка представляє також чудовий матеріал для розгляду господарської політики королеви-італійки Бони Сфорци, характерних особливостей внесення її реформаційних заходів у місцеву традиційно-правову специфіку. Більш того, ця специфіка представляється точковою інформацією про діяльність та розвиток інститутів центрального та місцевого управління як в межах усїєї держави – Великого князівства Литовського, так і регіону – Волинського воєводства.

Врешті, не можна не звернути увагу на ґрунтовні вступні статті Андрія Блануци та Дмитра Ващука, присвячені як безпосередньому аналізу дипломатарію документів, так і аналізу тих соціально-економічних умов, у яких відбувалося створення та життя цих документальних пам'яток.

Насамкінець, хотілося б зауважити, що, попри безумовну цінність аналізованого видання, відсутність перекладів латиномовних доку-

ментів значно зменшує обсяги їх використання. Більш того, подання лише латинських оригіналів ставить під сумнів можливість використання “Актів Волинського воєводства кінця XV–XVI ст.” усіма, хто цікавиться історією України та Центрально-Східної Європи ранньомодерної доби.

Таким чином, спільне археографічне видання Андрія Блануци, Дмитра Вашука та Дмитра Вирського, безумовно, є важливим підґрунтям для проведення нових досліджень з історії ранньомодерної України.